

Učiteljski tovariš

Štanosko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Kokoplov ne uračamo. Nefrankantni pismen ne sprejemamo. Izdaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3113

V novo šolsko leto

Počitnice so za nami, učiteljstvo se je vrnilo k svojemu rednemu pouku. Vsak začetek postaja že celo vrsto let težji in težji. Njegova gotovost najbližje bodočnosti prav v tistem času, ko potrebuje učitelj zbranosti in duševne vedrine v najvišji meri, mu napravi začetek šolskega leta težak kot mora. Njegova eksistenca, usoda in sreča postajajo čedalje manj odvisne od njegove volje in njegovega prizadevanja. Življenja tek mu določajo sile, ki se mu vrinjajo od zunaj ter mu poleg uradnih predpisov diktirajo še svoje posebno gledanje in ravnanje.

Današnji učitelj mora priti v precep najrazličnejših sestavin sodobnega življenja. Živo se zaveda, da mu rasejo naloge preko glave, toda dočim ga uradni odloki konzervativno vežejo na zapovedano delo, prihaja z družabno dinamiko v vedno večje notranje in zunanje konflikte.

Nihče ni z njegovim delom zadovoljen, najmanj pa on sam. Vsako leto se zgrinja ob začetku pouka nad njim povodenj raznih nasvetov in misljenj, njegovemu uradno diktiranemu delu se stavlja nasproti želje in zahteve otrok in staršev, njegova lastna uvidenost oscilira med možnim in nemogućim, med predpisi in življenjem, med aktualno-merodajnimi in bivšimi merodajnimi krogi, ki bodo lahko že jutri zamenjali svojo aktualnost. V vsem tem kaosu mnenj in protimnenj stoji učitelj — uradnik na pragu šolskega leta, da začne novo občestveno življenje z otroki, ki se polni zaupanja zbirajo v učilnicah, dobro vedo, da jim ne bo mogel dati niti tega, kar žele od njega roditelji, otroci in kar bi jim hotel posredovati sam.

Če sploh kje, je postala problematika današnjih dni v učilnicah najmučnejša, kajti negotovost vzgojiteljev odjekne v srcih gojenecv lahko usodopolno za vse njihovo življenje.

Po prvem navalu časopisnih vesti in projektov ob pričetku vsakega šolskega leta utihnejo nekako sumljivo vsi preroki in klicarji ter čakajo rezultatov koncem leta, ko zopet samodopadljivo ugotovijo, da se v šolskem življenju ni spremenilo nič, če blagohotno abstrahirajo dejstvo ponovnega nazadovanja vsega prosvetnega in vzgojnega aparata naših dni.

Resnično: nič lažjega kot da se postavi učiteljstvo za grešnega kozla, ki se mu blagodušno naprti vsa odgovornost za razmere, ki vladajo v našem šolstvu!

Toda mi odklanjamo odločno tako odgovornost. Predvsem zahtevamo, da se naše delo ne postavlja kot tarča v križnem ognju političnih obračunavanj. Politične stranke naj šolski problem obravnavajo z vso resnostjo, ki jo zasluži, na onih mestih, ki so za primerna. Svoje zahteve naj predložijo kompetentnim oblastem in naj jih po potrebi izvajajo z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago. To je stvar političnih in kulturnih organizacij, ki pa naj ne pozabijo, da se mimo učiteljstva ali celo proti njemu to vprašanje nikdar ne bo rešilo tako, da bi ne bila možna najtežja razočaranja.

Leto za letom mineva, o kaki resni kulturni debati glede modernizacije našega šolstva ne vidimo pa še niti skromnih začetkov — niti od spodaj — niti od zgoraj.

Ali naj bo res edino učiteljstvo odgovorno za to strašno mrtvilo, ki nas je zajelo v času, ko se povsod po svetu stalno stavi šolsko vprašanje na dnevni red ljudskega kulturnega napredka?

Kdaj nas je pa ta naša javnost, ki tupa-tam pavšalno izreka svoj anatema nad vsem našim delom, povabila k skupnemu razgovoru o teh tako važnih stvareh, ki so skupne vsemu narodu in ki ne morejo in ne smejo postati nikdar samo šlagerji dnevnih političnih gesel? Zakaj in čemu se mora učiteljstvo menjaje opravičevati radi svojega uradno predpisane dela enkrat enim, drugič drugim, če niti eni niti drugi ne store ob času svojih vplivov ničesar, ki bi moglo te uradne predpise kakorkoli oploditi z življenjsko silo, ki jo nujno zahtevajo interesi vsega našega naroda. Zakaj se obrača nezadovoljnost staršev proti šoli in učiteljstvu, če je pa naša sedanja šolska mizerija tolerirana po vseh zastopnikih naroda, ker se ne najde nikdar niti časa niti volje za korenito remedium?

Ali naj učiteljstvo samolastno izpreminja stvari, ki ne stoji v njegovi moči in kompetenci?

Zahteva, ki se ponavlja od leta do leta, da naj se vzgoje po naših učiteljskih dobri modernizaciji, je samo ena in momentano niti ne najvažnejša stran tega perečega vprašanja. Naš šolski problem je mnogo, mnogo globočji. Tudi najmodernišči ter humani in narodno še tako razboriti učitelj mora malodušno povestiti roke takoj, ki je postavljene v resnične razmere našega šolstva in našega podeželskega okolja.

Na zastrupljenih tleh ne uspeva delikatna rastlina — vzgoja.

Na podiračem se ljudskem blagostanju se ne grade ponosne kulturne stavbe, naše finance ne prenešajo resnične reforme vsega izobrazbenega in vzgojnega sistema.

Tu sem ne sme posegati politična demagogija, ki mori kot slana vse človečanske kralje v duši naroda, ki itak preživlja najtežjo dobo svojega življenja.

Tekom enega desetletja

Pokret za združitev vsega učiteljstva v enotno štanosko organizacijo ni prišel ne pričakovano. Že ob ustanovitvi Jugoslov. učiteljskega združenja l. 1921. smo mislili na to in se trudili, da zvrnemo med seboj vsaj šolskopravna vprašanja in dvignemo učitelja nad nivoju političnega blata. Ne vem, so li bile osebe pretrde, ali vpliv političnih skupin premočan. Z mesta tedaj nismo mogli, gledati pa smo morali, kako se posamezne učiteljske osebe zbližujejo kakor orehova lupina na prostrani morski gladini. 25% Hlapci so se obrestno množili, saj je beda trkala z vso silo po družinskih vratih. Ugibali smo, na kak način bi izšli iz tega kaosa. V dvoje smo šli. Gori v Meziški dolini so pripravljali duhovno reorganizacijo, mi Kranjci smo se pa lotili gospodarskih reform, ne da bi imeli namena ogroziti dotedanje gospodarske pravice ali napadati posamezne vodilne osebe.

V najtežjem položaju smo bili tedaj družinski očeti s šoli doraslo deco. Ljubljana se je nekako prevzela in ni hotela niti za drag denar sprejemati dijakov na stanovanje. Prevali smo se krog uredništva za redkimi naslovi gospodinj in nato tekmovalno dirkali po mestu. E, težko je bilo! Prosil sem učitelje, da bi mi deco sprejeli vsaj pod streho. Zadolžil bi se z žimnico, razprostro po tleh. Nič! Šele ko sem se razodel, da pridelujem krompir na lastni zemlji, so mi meščani odpirali vrata. Bolelo me je, da kot učitelj nisem mogel najti otrokom potrebnega zavetišča.

Prisiljeni smo bili tedaj, da smo potrkali na vrata Učiteljskega konvikta, ki so se krog njega sukala vsa naša gospodarska podjetja, uporabljala njegovo premoženje, da se sama spopolnijo v njegov prid. Razumeli smo to, le upanja ni bilo, da bi se mogel Konvikt osamosvojiti in se dvigniti v življenje. Sklicali smo sestanke in prevzeli upravo, da realiziramo dolgoročni cilj. Žalibog, zadeli smo na odpor. Politična javnost nas ni hotela razumeti in ozlovoljeni so bili dotedanji voditelji: češ, da smo zasnovali politično zaroto. Šli smo preko tega k delu. Naša službena mesta so postala žive delavnice. V tisoče dopisov smo razpršili po svetu, vse proste ure so moji tovariši presedali pri delu. Brezobrestno posojilo, gospodarska zveza z Kosmosom radi šolskih učil, nabava šolskih lekarn, darila, koncerti, vse, vse je podnelo tako učiteljsko delavnost, kakor njegovo dobrosočnost.

Z mesta pa ne nismo mogli, ker je pravna roka ovirala osamosvojitve, in zamrežene gospodarske celote.

Na drugi strani se je že dolgo časa pripravljala nekaka pot k ureditvi učiteljskih osebnih pravnih razmer, ki so nas doslej v javnosti globoko razžigale. Ni bil to vik posameznega organiziranega člana, kakor so to 31. julija 1926. poročali iz Ljubljane izvršilnemu odboru UJU v Beogradu, ne akt maščevalnosti, še manj politične nestrpnosti, pač pa splošna želja, da se organizacija popolnoma osamosvoji. Ni čuda tedaj, da je bil skoro soglasno sprejet predlog, glaseč se: »V imenu Učiteljskega društva za Meziško dolino izjavljamo, da smatramo delovanje poverjenstva kot protivno smeri, ki jo odreja deklaracija in predlagam, da se širši sosvet pridruži tej izjavi.«

Do malega vsi člani smo bili pristaši tedanje SDS, ki je sama uvidela, da ne gojimo nikake animoznosti napram nji in le čudili smo se, da je vodstvo organizacije izvajalo posledice od vseh prilikah, ne da bi se vživel v težke razmere podeželskega učiteljstva.

Za učitelja smo zahtevali osebno svobodo, stalnost, upoštevane službene dobe, delavnosti in družinskih razmer, to pa v vsakem primeru, na vsakem kraju, pod vsakim režimom. Vodstvo ni bilo tega mnenja, zato smo se razšli, da se lažje združimo.

Ozdravljena je bila naša banovina, ne tako celota našega Uduženja. Mučni so bili dnevi, ki smo jih presedali na skupščinah zdaj tu zdaj tam, ob brezplodnem prekananju, ki mu je bilo za cilj samo strmo glavljenje predsednika, dočim je bila njegova okolica tako brezbržno nedotaknjena, da se je celo kak posameznik upal dvigniti glavo iz mize in jo ponujati na eventualno uporabo.

Deset let je tega. Stvar se je obrnila. Banovina pozablja na deklaracijo, ne sicer v celoti, pač pa v podrobnostih. Čudno me je zanimalo na letošnji skupščini, da poskušajo zavrniti načelo zaupanja, ki se naj bi zrealiziralo po okrožjih. Propore med posameznimi skupinami — listami naj bi prednjačili pred enotnostjo. V dobri volji, da se ne izklešajo nove osebnosti, forsirajo svetovne nazore, smo pokazali voljo do kompromisov, ki vodijo v enotnost, ne pa v napol napovedani razkroj.

Hic Rhodus — hic salta! Učiteljstvo je pripravljeno sodelovati tudi na tem žalostnem poglavju naše kulture ter utirati tako na najprimernejši način pota k modernizaciji našega šolstva. Toda — kot enakopraven — resen delavec, z vso potrebno lojalnostjo od vseh strani.

Ne rečem, da nam je vsem prav vse dovolji. Ne! Vemo pa, kdaj imamo opraviti z osebami, kdaj z organizacijo. Tudi način poseganja v razpravo bi imel biti vse bolj tovariški. Privleči za lase nove predloge, ki jih še nikdo ni iznesel pred javni forum, zato da se oceni opravičenost organizacijskega obstoja, se mi ne zdi primerno. Kaj vse je že organizacija stvorila na gospodarskem poprišču, se lahko vsakdo prepriča, zlasti če kdaj prestopi pragove v Frančiškanski ulici. Da se pa mora vsaka ustanova osamosvojiti, ni krivda organizacije, pač pa gospodarsko-družinski pravilnikov.

S politiko je križ, velik križ, zlasti če človek pozabi, kje da je primerno politizirati. Organizacija sama ne more in ne sme posegati v politiko, pač pa je primorana opazovati politični vrvež, bodisi po svojih predstavnikih, bodisi po članstvu. Zakaj se vse stranke izogibajo, da bi v javne korporacije sprejemale učitelje? Ne marajo pač kontrole, ne poseganja v njihove težnje. Za učitelja zadostuje, da je vprežen v voz, na dobrih brzdah in voikah. Organizacija ne brani učiteljstvu politiziranja. Nasprotno. Ona hoče, da se učiteljstvo javno udeležuje in da v svojih strankah energično nadzira ravnanje s šolo in učiteljstvom ter čuva njihove interese.

Sedanje vodstvo organizacije je v političnem oziru neoporečno. Za časa prejšnjega režima smo večkrat v deputacijah intervenirali glede postopanja raznih krajevnih faktorjev napram učiteljstvu. Očitili so nam, da

Pedagoški tečaj v Ljubljani

(Konec.)

Popoldne je predavala učiteljica Angela Vodetova o temi:

»Težko vzgojljivi otroci.«

Zdela se je kakor, da v skladu z dopolnjenim predavanjem kaže globoko zajeto sliko zapuščenega, mučenega, siromašnega, razvajanega otroka, ki dela učiteljem toliko preglavje pri vzgoji. Z bogato izbiro primerov iz svoje prakse in Adlerjeve individualne psihologije je podala žive slike otrok, ki jih je življenje zlomilo na poti in obrnilo njih razvojno črto v asocialno ali celo antisocialno smer.

Debata o predavanju je pokazala, kako živo učiteljstvo čuti potrebo po razglabljanju tega problema, ki ga je predavateljica vsestransko in temeljito obdelala. Debatirali so navedli nekaj primerov iz svoje prakse, ki so potrebni teoretske razjasnitve, t. j. vprašanje okolja, v katerem otrok živi, bolezni na živcih, kakor histerije, lažnivost, kazni itd., na katere zadeva učitelj pri svojem delu.

V petek 21. avgusta je predaval profesor Jakob Solar o snovi:

»Vzgojni pomen pouka slovenskega jezika.«

Predavatelj je naslonil svoja izvajanja na naslednje misli:

Meščanska družba je govorila in mislila nemški, zato naša inteligenca ni ustvarila ugajenega izobrazbenega govora. Tudi danes peša volja za ustvaritev lepega jezika. V uradih, časopisih in celo knjigah ter med mladino se rabijo oblike, ki niso naše ne po duhu ne po obliki.

Naloga jezikovnega pouka je vzbuditi v mladini ljubezen do čiste slovenščine, voljo, da jo olepša in obogati ter s tem tudi vzbudi narodni ponos.

Važen je prehod iz narečja v književni jezik.

Nikdar ne uvajati v šolo šolskega jezika! Otroci naj govorijo prirodno v svojem narečju, ki je prva izrazna oblika in se počasi navaja na književni jezik.

V debati so učitelji praktiki pokazali na težkočje, ki jih ima uvajanje novega načina izgovorjave »k« pri čitanju v elementarnem razredu ter gorenjskega naglasa v krajih, kjer je ljudstvo popolnoma tuji, štetja v šoli itd.

Končno se je ugotovilo, da bi bili potrebni pokrajinski abecedniki, ker narečje naj bi bilo izhodišče v pouku govora in čitanja. Tudi čitanje bi moral pregledati strokovni odbor, da bi bile jezikovno enotne.

Predavanje je bilo tako bogato po mislih, da je vzbudilo pri navzočih celo vrsto novih problemov, ki so s tem v zvezi in so bili hvaležni predavatelju, da je nakazal smer, v kateri naj se rešujejo vprašanja jezikovnega pouka.

VSEBINA:

V novo šolsko leto.

Tekom enega desetletja.

Pedagoški tečaj v Ljubljani.

Naš dan.

Učiteljski pokret.

Splošne vesti. — Osebnost zadeve. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Šolski radio. — Štanoska organizacija JUU.

nismo stranki naklonjeni, četudi so uradno odobravaljivo delo učiteljstva. Kot politiki se nismo bali stopiti pred zbrane parlamentarce in grajati njihove ukrepe. Trpeli smo zato kot osebe, organizacija sama pa je bila vendar zaščitena. Najznačilnejše je to, da je uprava JUU dobivala v izjavo zahteve raznih krajevnih faktorjev, ki se po zaslišanju učiteljstva nikdar niso izvršile. Tako smo delali mi in vem, da je v drugih vrstah veliko zavednih tovarišev, ki jim štanoske pravice prednjačijo pred javnimi.

O razmerah celokupne organizacije je spregovoril »Tovarišev« uvodnik (št. 8.), ki se z njim v celoti strinjam. Petnajst let že hodim na skupščine in reči moram, da nobena še ni bila tako dostojanstvena kot zadnja. Dozoreli smo. Kritika je prosta in mora ostati prosta, saj je samo v njej bistvo konsolidacije. Sicer se še pojavljajo siki razklanih jezikov, a nevarni niso, strup ne škoduje imuniziranemu telesu.

Organizacija bdi nad svojim članstvom, čuva ga, kakor je to njena dolžnost. Naj bi to že vendar spregledali vsi, ki jim je lažje na moralno vzgojenem narodu in njegovi bodočnosti.

Čuvajte Jugoslavijo!

Josip Lapajne.

Med predavanjem je prišel v dvorano gospod banski šolski nadzornik Ivan Strukelj, ki ga je po predavanju pozdravil vodja tečaja Čopič.

Gospod nadzornik se je opravičil, da radi preobremenosti z delom ni mogel sodelovati na tečaju, želi pa vsem najboljši uspeh.

Popoldne je predavala profesorica Dora Vodnikova o vprašanju:

»Delo kot vzgojni in metodični princip.«

V svojem filozofskem poglobljenem jeziku nam je predavateljica podala psihološko, pedopsihološko, pedagoško in metodično izdelan odgovor, kako naj delo, ki je izraz naravnih otrokove aktivnosti, vzgojitelj izrabi pri izoblikovanju otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti.

Preko subjektivnega in objektivnega vrednotenja cilja pri pouku in delu je pokazala predavateljica, kako naj se polagoma razvija pri otroku sposobnost, da preide od heteronomne k avtonomnemu postavljanju cilja k svojemu udeleževanju.

Nova šola mora z vsemi silami podprati prirojeno otrokovo aktivnost in jo usmeriti k višjim kulturnim vrednotam v duhu poglobljene socialnosti.

Splošno odobravanje je pokazalo, da je znala predavateljica izoblikovati in podati svoje misli na sprejemljiv način.

V soboto, 22. avgusta popoldne je predavala profesorica Anica Černejeva o temi:

»Načela moderne metodike.«

V svojem dve in pol ure trajajočem predavanju je podala predavateljica prosto na posebno prikopen način svoje globoko utemeljene nazore o načelih moderne metodike.

Vsako načelo je osvetlila iz psihološkega, predmetnega in metodičnega vidika, da so morali izreči »Iz življenja za življenje«, in načela življenjskosti, prostorne in psihične bližine, domačnosti, domodnosti, prigradnosti, celotnosti, aktivnosti, spontanosti in samodelavnosti biti vsakomur jasni.

Pred debato je predavateljica podala še sintezo svojega dolgega predavanja, da so debaterji imeli lažji pregled in da se je debata koncentrirala na glavne točke obsirne snovi.

Razgibana debata je odkrila, kako težko je učitelju v sedanji šoli, ki trpi pod težo upravnega birokratizma, didaktičnega materializma, gospodarskih neprilik, praktično izvajati gornja načela.

Izobraženo in s čutom odgovornosti za svoje pedagoško delo prežeto učiteljstvo bo znalo kljub vsem neprilikom korak za korakom uveljaviti idealno zamišljena načela novodobne metodike tudi v naši šoli. Malo za slugo pri tem ima gotovo tudi sedanji pedagoški tečaj.